

Tongriem

Een multidisciplinaire consensus in Vlaanderen

Welkom

De sessie start om 20 uur

Afspraken

Liesbet Vergauwen, adviserend arts Opgroeien

- ✓ Heb je een vraag?
 - Typ ze in via Q&A of V&A (enkel zichtbaar voor de moderatoren)
 - [FAQ document](#) na afloop
- ✓ Heb je een technisch probleem?
 - Ga uit de webinar en kom er terug in.
 - Lukt het nog steeds niet? Je kan de [opname](#) achteraf bekijken.
- ✓ Aanvraag accreditering of aanwezigheidsattest?
 - Op het einde webinar

Agenda

Liesbet Vergauwen, adviserend arts Opgroeien

Inleiding

Restrictieve tongriem: Vlaamse consensus

- ✓ Definitie
- ✓ Klachten
- ✓ Diagnose
- ✓ Behandeling

Adviezen zonder consensus

Besluit

Vraag en antwoord

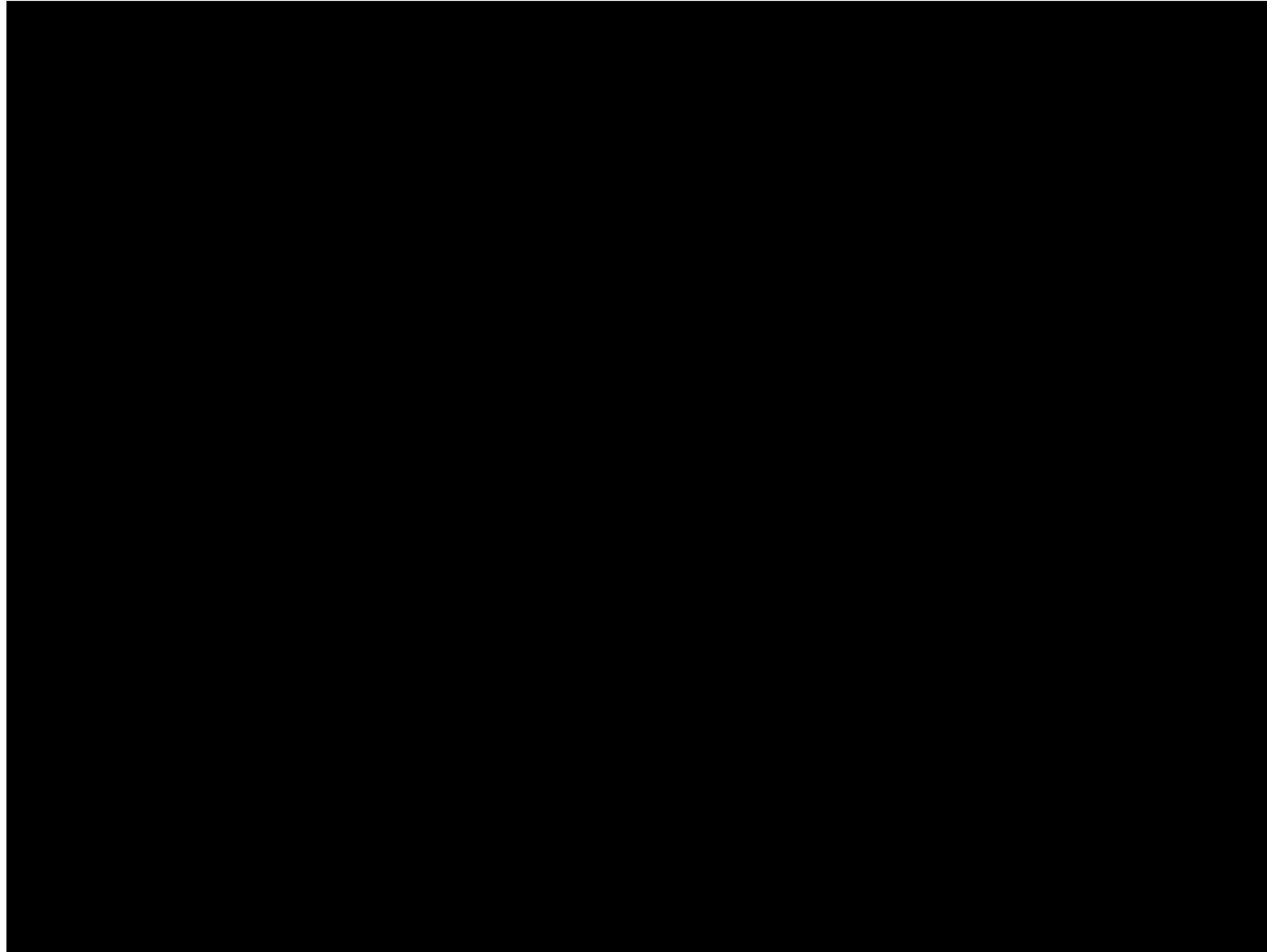
Inleiding

Liesbet Vergauwen, adviserend arts Opgroeien

Getuigenis — Mama Sara vertelt het verhaal van Elias

Liesbet Vergauwen, adviserend arts Opgroeien [Video](#)

Opgroeien

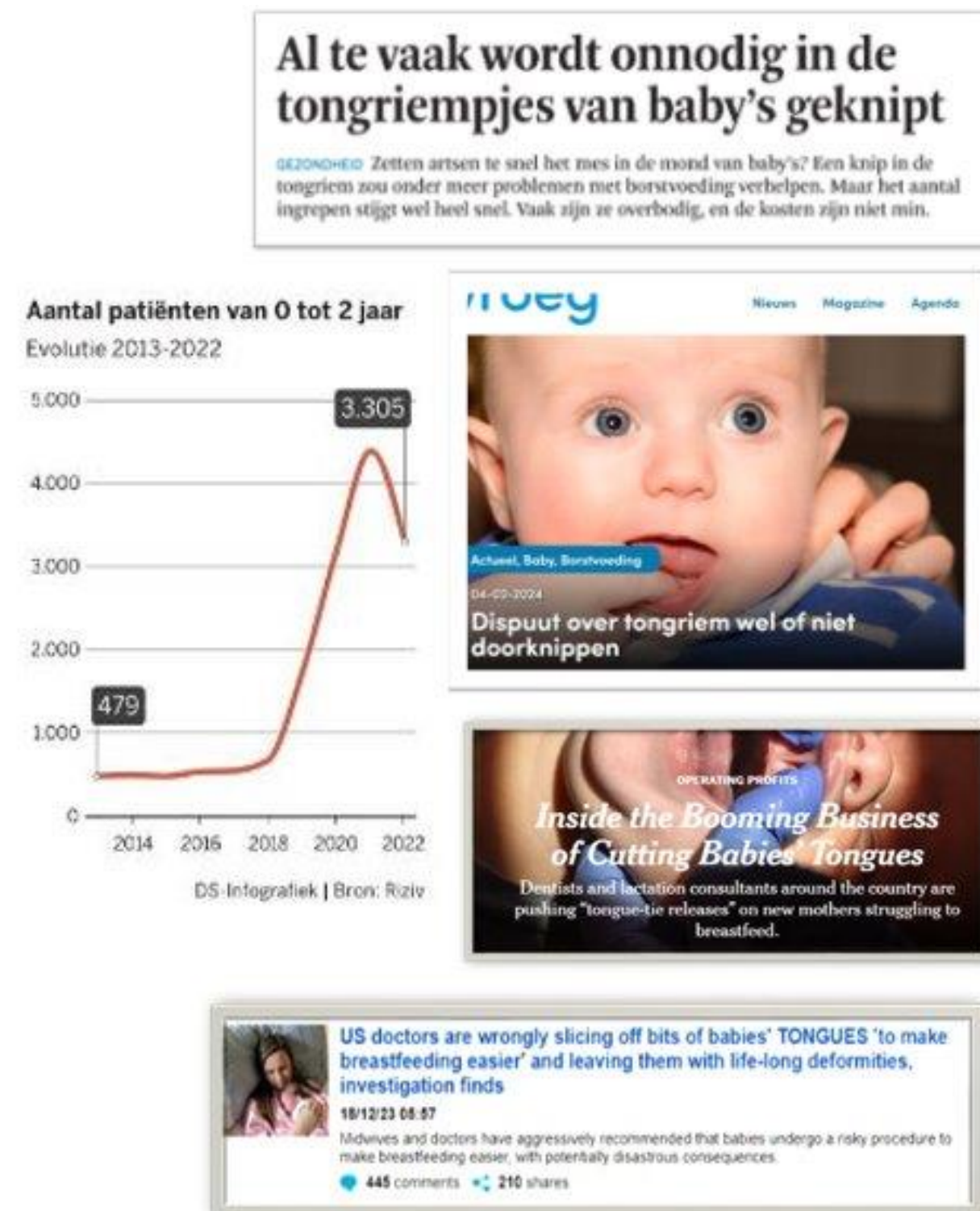
Multidisciplinaire werkgroep Tongriem

Kind & Gezin

Aanleiding

Liesbet Vergauwen, adviserend arts Opgroeien

Zeer hot topic met heel wat **controverse**

Toename ingrepen tongriem (frenectomie)

- ✓ KCE Gemiddelde jaarlijkse toename 2,72% tussen 2013 en 2023

Een '**hype**' ... ?!

Bezorgdheid

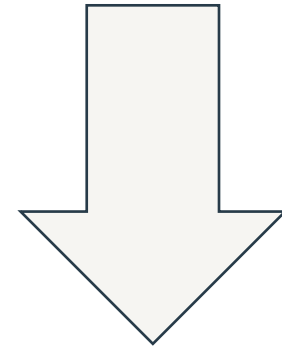
- ✓ Overdiagnose-en behandeling | Onnodige ingrepen ?
- ✓ Worden kinderen waar ingreep wél nodig is gedetecteerd?

Multidisciplinaire werkgroep Tongriem

Vaststelling

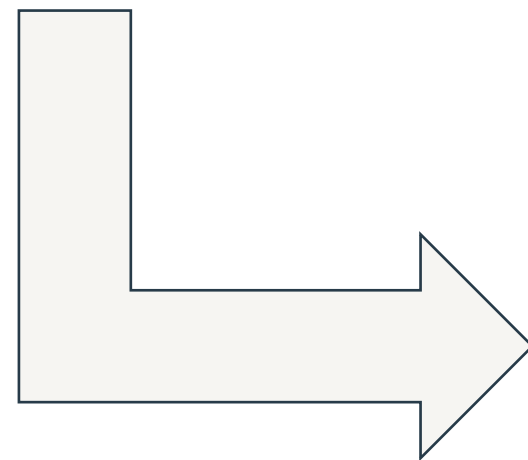
Liesbet Vergauwen, adviserend arts Opgroeien

- **Geen klinische richtlijn** beschikbaar als houvast zorgverleners
- **Geen eenduidigheid op wetenschappelijk vlak**

Tegenstrijdige adviezen tussen zorgverleners

Verwarring bij ouders | Verlies aan vertrouwen in zorgverleners

Nood aan gedragen protocol of consensus in Vlaanderen

Multidisciplinaire werkgroep Tongriem

Werkgroep

Liesbet Vergauwen, adviserend arts Opgroeien

- **Experten** vanuit **verschillende** beroepsgroepen
- **Onderbouwde houvast** voor zorgverleners in Vlaanderen voor een **weloverwogen** klinische en, bij voorkeur multidisciplinaire, **aanpak** bij een vermoeden van een restrictieve tongriem
- Gebaseerd op de geraadpleegde **wetenschappelijke literatuur** (referentielijst consensustekst) **EN praktijkervaring**

Multidisciplinaire werkgroep Tongriem

[Consensustekst](#)

[Praktijk aanpak tongriem](#)

Vlaamse Consensus

Liesbet Vergauwen, adviserend arts Opgroeien

1ste stap in goede richting | Geen eindpunt 😊

Nog veel vraagtekens

Verder onderzoek nodig

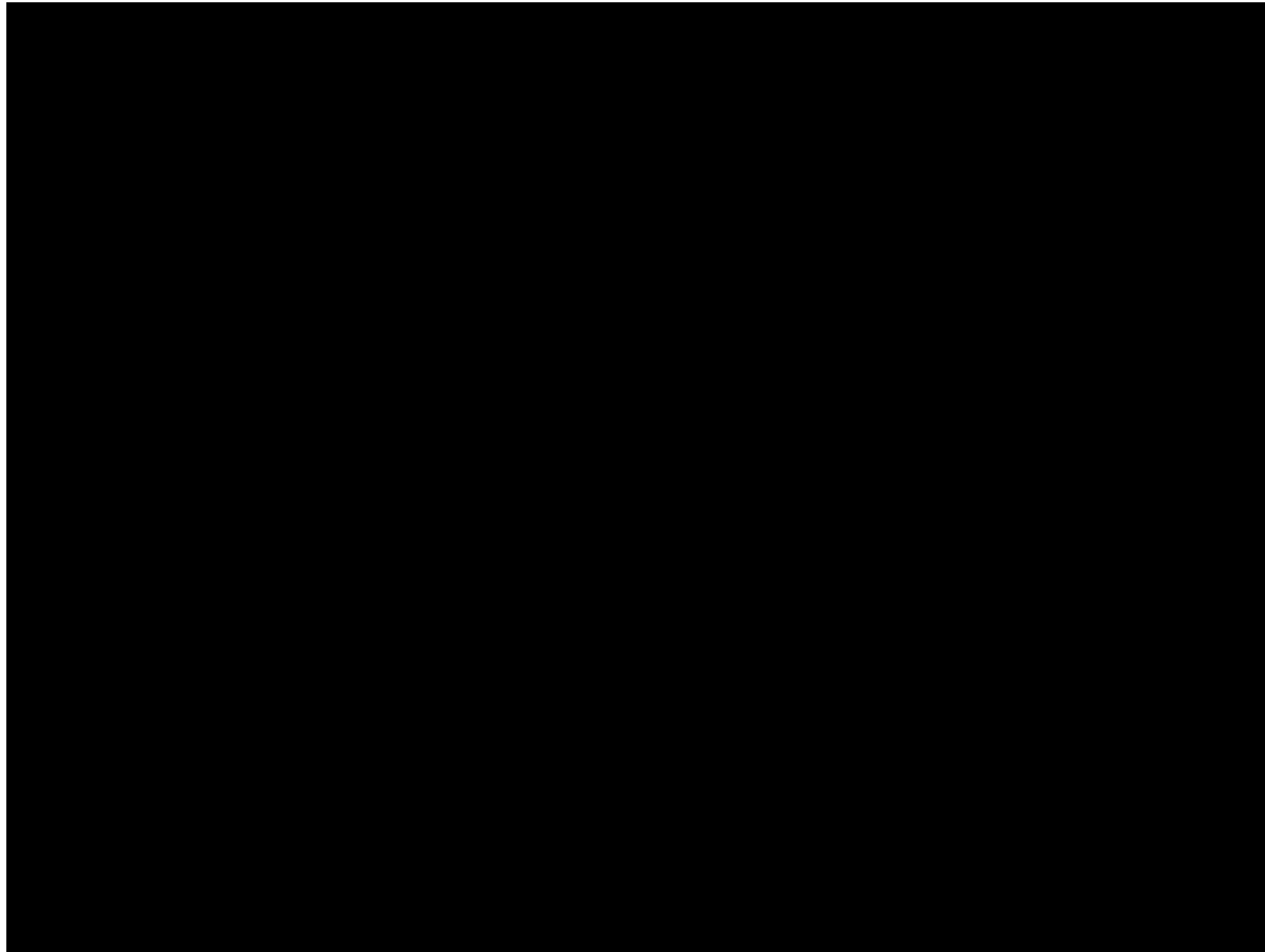
Bijsturing? Zeker en vast!

KCE richtlijn gepland 2026

Getuigenis — Mama Evelien vertelt het verhaal van Laurens

Liesbet Vergauwen, adviserend arts Opgroeien [Video](#)

Opgroeien

Multidisciplinaire werkgroep Tongriem

Kind & Gezin

Multidisciplinaire werkgroep

Liesbet Vergauwen, adviserend arts Opgroeien

Huisartsen

Kinderartsen

KNO-artsen

Lactatiekundigen

Prelogopedisten

Tandartsen

Vroedvrouwen

Bregje Hoogmartens: prelogopedist en lactatiekundige
Marleen D'hondt: prelogopedist en oud-bestuurslid van VVL

Dominique Declerck: kindertandheelkunde UZLeuven
Jakob van Acker: kindertandheelkunde UGent
Charlotte Van Belle: algemeen tandarts

Hilde Curinckx: vroedvrouw en lactatiekundige IBCLC, BVL-afgevaardigde
Joke Muyldermans: vroedvrouw en lactatiekundige IBCLC, VBOV-afgevaardigde
Nathalie Baeyens: vroedvrouw en lactatiekundige IBCLC

Emilie Claerbout: chiropractor en lactatiekundige IBCLC

Stefan Teughels: huisarts en medisch directeur Domus Medica

Fleur Camfferman: neonatoloog UZBrussel
An Eerdekens: neonatoloog UZLeuven en lactatiekundige IBCLC
Kristien Kamoen: kinderarts

Greet Hens: KNO-arts UZLeuven
Caroline Cox/Katrien Ketelslagers/Laure Poels: KNO-arts Jessaziekenhuis Hasselt

Christel Geebelen: lactatiekundige IBCLC en beleidsmedewerker Opgroeien
Liesbet Vergauwen: adviserend arts Opgroeien
Annemie Verveckken: adviserend arts Opgroeien
Lore Bovijn: adviseur preventieve gezins-en jongerenondersteuning Opgroeien

Dank aan de beroepsverenigingen:

*Vlaamse Beroepsorganisatie van Vroedvrouwen
Belgische Vereniging van Lactatiekundigen
Vlaamse Vereniging Kinderartsen
Domus Medica
Belgian Academy of Pediatric Dentistry
Vlaamse Beroepsvereniging Tandartsen
Belgische Vereniging Mond-, Kaak- en Aangezichts chirurgie Hoofd en Hals*

Restrictieve tongriem

Liesbet Vergauwen, adviserend arts Opgroeien

Tongriem

Marleen D'hondt, (pre)logopediste

- **Normaal onderdeel** mond
- Onder tong

- Verbindt tong met de mondbodem én laat tegelijk voldoende beweeglijkheid van de tong toe om te:
 - ✓ Drinken
 - ✓ Eten
 - ✓ Spreken
 - ✓ Tandem proper houden

Filmpje voor ouders [Waarom de tong zo belangrijk is](#)

A woman with dark hair tied back, wearing a yellow shirt, looking slightly to the left with a neutral expression.

Charlotte

Tandarts

De functie van de spieren van de mond - en de tong is

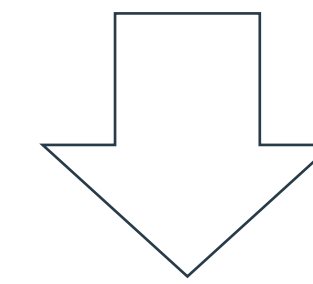
Restrictieve tongriem / Definitie

Marleen D'hondt, (pre)logopediste

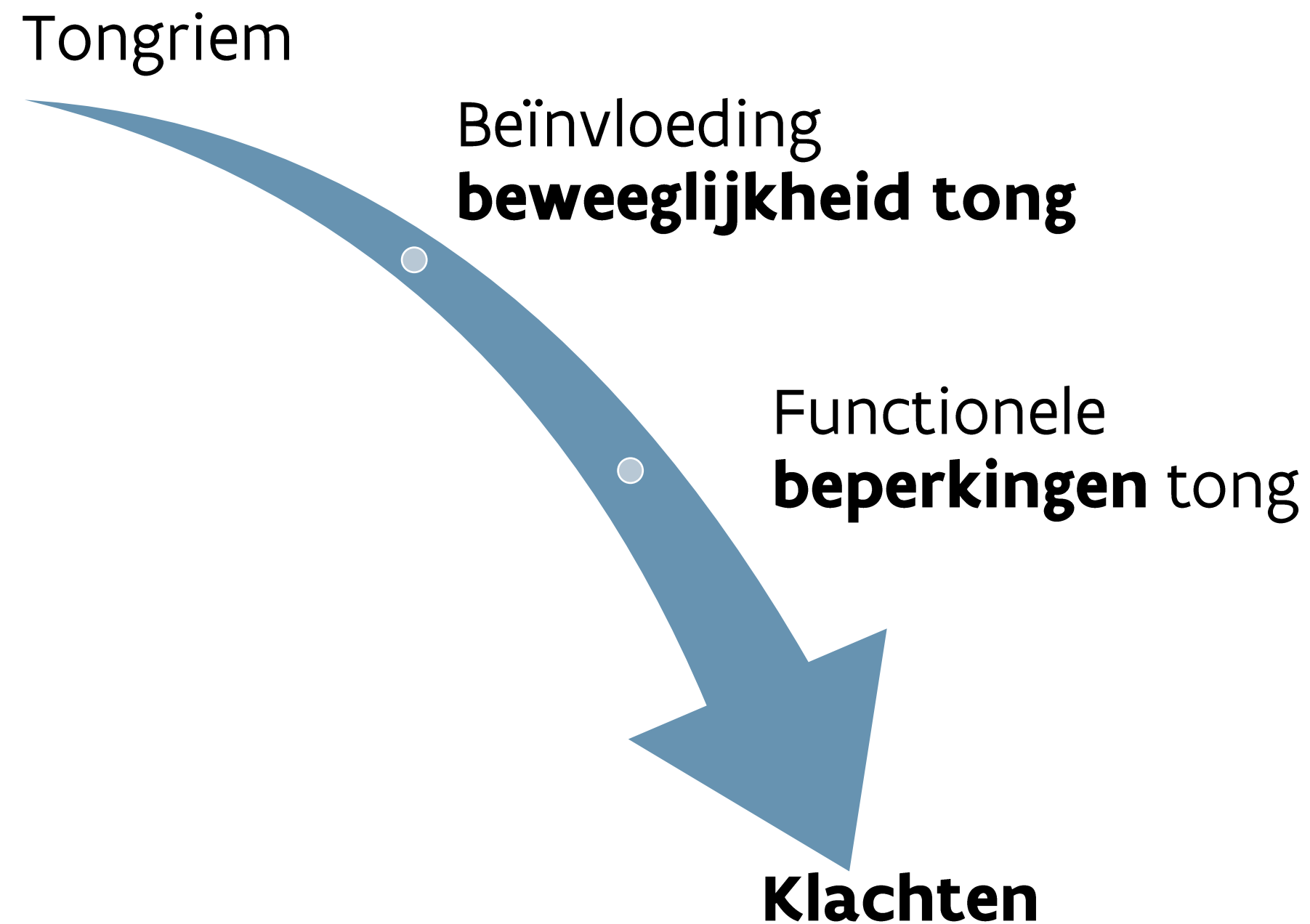
Geen directe correlatie tussen uitzicht tongriem en bewegingsbeperking van de tong

- Niet elk kind met een morfologisch strakkere tongriem heeft klachten
- Een morfologisch strakkere tongriem is niet steeds oorzaak van voedingsproblemen

Beoordeling van de **beweeglijkheid en functionaliteit** van de **tong** noodzakelijk

Multidisciplinaire benadering gezien complexiteit diagnose

Restrictieve tongriem / Klachten

Joke Muyldermans, vroedvrouw

Gerelateerd aan borst-of flesvoeding

Bij kind:

- Inefficiënte drinken aan borst of fles
- Lager dan verwachte gewichtstoename

Bij moeder als borstvoeding:

- Pijnlijke borstvoeding
- Afgeplatte of gekwetste tepel
- Verlaagde melkproductie
- Vroegtijdig stoppen met borstvoeding

Filmpjes: Wat merkt de ouder?

- [Pijn tijdens borstvoeding of tepelkloven on Vimeo](#)
- [Afgeplatte tepel on Vimeo](#)
- [Verlies van vacuüm en luchthappen on Vimeo](#)
- [Melkaanslag op de tong on Vimeo](#)
- [Melk knoeien, verslikken en onverzadigd zijn on Vimeo](#)
- [Onrustig worden tijdens borstvoeding on Vimeo](#)

Los van borst-of flesvoeding

- [Als je baby met de mond open slaapt on Vimeo](#)

EMILIE

Lactatiekundige

als het een klein beetje pijn doet.

Klachten / Andere factoren

Joke Muyldermans, vroedvrouw

Gerelateerd aan borst-of flesvoeding

(1)

Opvolging van borst-en
flesvoeding na de geboorte
bij **é**lk kind

(2)

Als borst-of flesvoeding
moeilijk loopt, ga na wat
mogelijke beïnvloedende
factoren zijn en zorg voor
ondersteuning.

Deze klachten kunnen ook veroorzaakt worden door **andere factoren**:

- ❖ Niet optimale voedingstechniek
- ❖ Spanning of stress bij het kind of in de omgeving van het kind
- ❖ Gezondheids-en ontwikkelingskenmerken van het kind: immatuur zuiggedrag, hypo-of hypertonie, medische aandoening bv. torticollis

Klachten / Brede blik

Joke Muyldermans, vroedvrouw

Gerelateerd aan borst-of flesvoeding

(2)

Als borst-of flesvoeding moeilijk loopt, ga na wat mogelijke beïnvloedende factoren zijn en zorg voor ondersteuning.

KIJK VANUIT EEN BREDE BLIK

Verpleegkundige Kind en Gezin

Lactatiekundige

Prelogopedist

Vroedvrouw in de thuiszorg

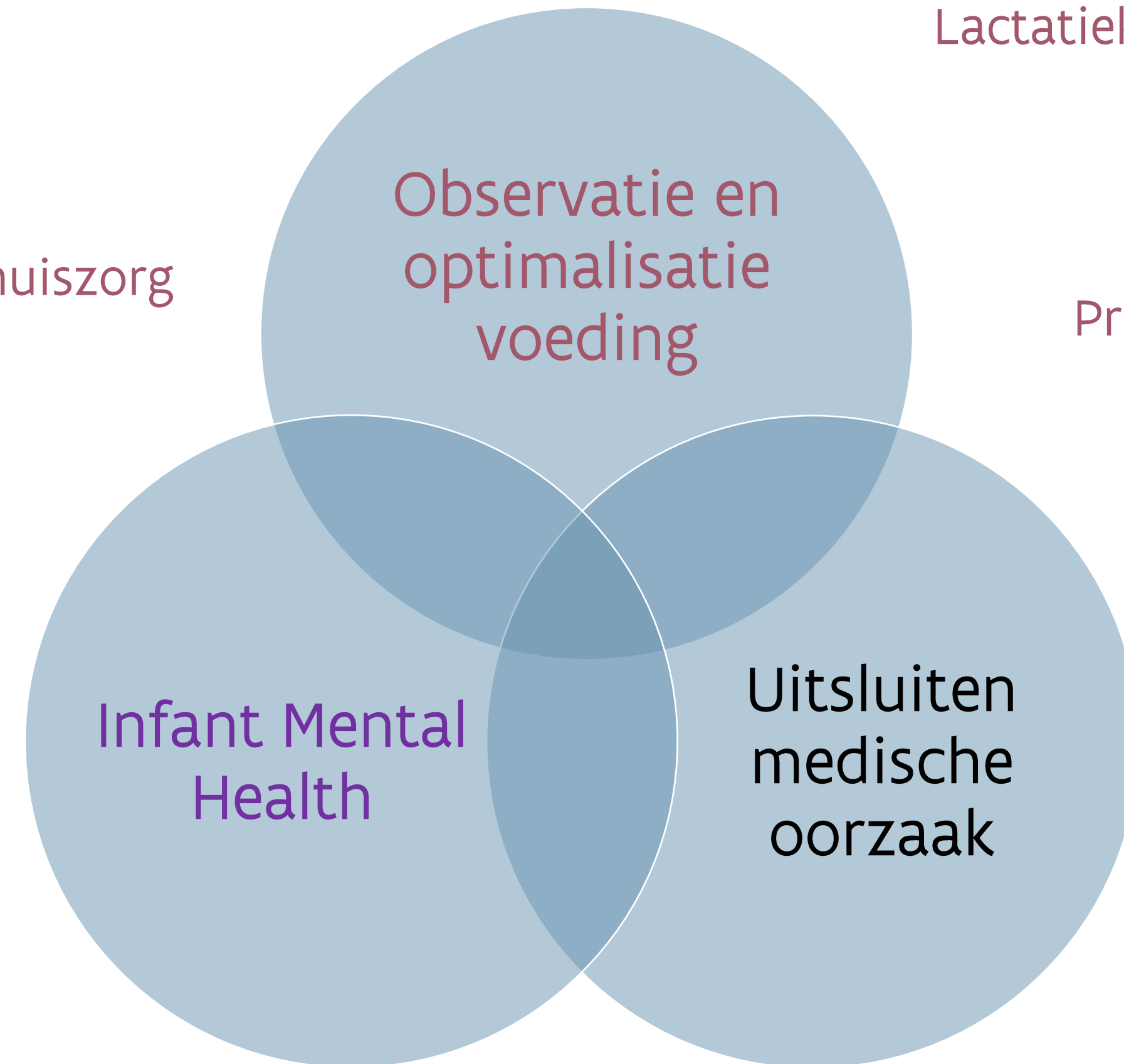
Psycholoog

Maatschappelijk werker

Kinderarts

Huisarts

Multidisciplinaire werkgroep Tongriem

Restrictieve tongriem | Alle factoren in beeld

Nathalie Baeyens, lactatiekundige IBCLC

- Medische voorgeschiedenis (hypo-of hypertonie, zuig-of slikstoornissen, voorkeurshouding, torticollis, ..)
 - Voedingsvoorgeschiedenis
 - Observatie voeding
 - Mondonderzoek
- } Beoordeling **beweeglijkheid tong** | Eventueel meerdere observatiemomenten
- Belang van expertise en ervaring**

Complexiteit diagnose

❖ Belang **multidisciplinaire benadering**

❖ Belang **gestroomlijnde samenwerking** tussen zorgverleners

Gedragen boodschap

Multidisciplinaire werkgroep Tongriem

Multidisciplinaire benadering en gestroomlijnde samenwerking

Nathalie Baeyens, lactatiekundige IBCLC

(3)

Als borst-of flesvoeding moeilijk blijft desondanks deskundige observatie en optimalisatie én er is geen argument voor een andere beïnvloedende factor, ga dan na of er sprake kan zijn van een restrictieve tongriem.

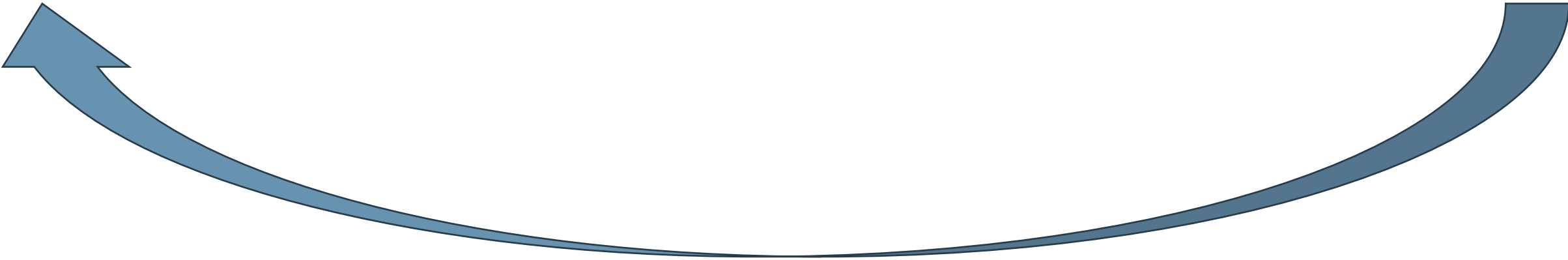
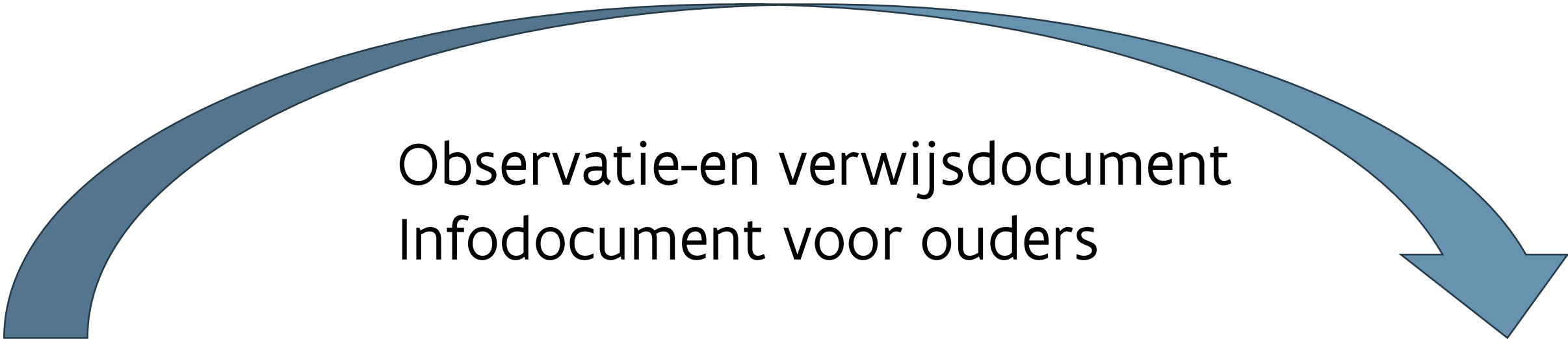
Een multidisciplinaire aanpak en gestroomlijnde samenwerking is noodzakelijk.

Vermoeden restrictieve tongriem

- Huisarts
- Vroedvrouw
- Lactatiekundige
- Verpleegkundige Kind en Gezin
- Kinderarts
- Prelogopedist

Diagnostiek restrictieve tongriem Behandelplan

- Kinderarts
- Stomatoloog
- KNO-arts
- Tandarts

Observatie-en verwijsdocument

Nathalie Baeyens, lactatiekundige IBCLC

Observatie-en verwijsdocument bij vermoeden van restrictieve tongriem

Datum:

Gegevens doorverwijzer:

NAAM:

DISCIPLINE:

CONTACTGEGEVENS:

Beste collega,

Deze verwijzing is gebaseerd op de multidisciplinaire consensus "Restrictieve Tongriem" opgesteld door Opgroeien in samenwerking met partners en gaat over:

NAAM KIND:

GEBOORTEDATUM:

Reden van verwijzing (pijnlijke borstvoeding, niet efficiënte borst-of flesvoeding, vertraagde groei, ...):

Voortraject (anamnese, reeds ondernomen acties, eventuele eerdere behandeling tongriem):

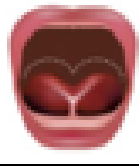
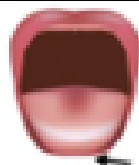
KLACHTEN MET BETREKKING TOT BORSTVOEDING

Klachten bij moeder			
	Neen (nooit)	Niet dagelijks	Dagelijks bij meerdere voedingen
Tepelpijn tijdens borstvoeding			
Afgeplatte tepel na borstvoeding			
Tepelkloven/bloedende tepels			
Stuwings/borstontsteking			
Bezorgdheid over melkproductie			
Onvoldoende ledigen borst			
Gebruik tepelhoedje			
Klachten bij baby			
	Neen (nooit)	Niet dagelijks	Dagelijks bij meerdere voedingen
Oppervlakkige aanhap aanhap			
Aanhap verkleint tijdens borstvoeding			
Verlies van vacuüm/ baby laat regelmatig los			
Holle wangen tijdens drinken			
Melk lekt langs mondhoeken			
Zuigblazen op lippen			
Melkaanslag op tong			
Lager dan verwachte gewichtsevolutie			
Systematisch langdurige voedingen			
Systematisch zeer frequente voedingen (>12 keer/dag)			
Onverzadigd na voeding			
Onrustig, frustratie, huilen tijdens voeding			
Klakkende of smakkende geluiden tijdens voeding			
In slaap vallen tijdens voeding			
Veel last van oprispingen, windjes			

KLACHTEN MET BETREKKING TOT FLESVOEDING

	Neen (nooit)	Niet dagelijks	Dagelijks bij meerdere voedingen
Zeer frequente voedingen			
Langdurige voedingen			
Lost de speen tijdens drinken			
Onverzadigd na voeding			
Onrustig, frustratie, huilen tijdens voeding			
Melk lekt langs mondhoeken			
Veel last van oprispingen, windjes			

KENMERKEN TONGRIEM

Hoe ziet de tongpunt eruit?			
	Hartvormig	Lichte inkeping	Rond
Waar is de tongriem vastgehecht op de mondbodem/tandenboog?			
	Bovenkant tandenboog	Halverwege tandenboog en mondbodem	Mondbodem
Hoe tilt de tong op bij wijd open mond?			
	Enkel zijcanten	Komvormig	Volledig
Hoe ver kan de tong uitsteken naar voor?			
	Niet voorbij tandenboog	Ter hoogte van of net voorbij tandenboog	Voorbij onderlip

©Tabby Tongue Assessment Tool, with permission Jenny Ingram, Centre for Academic Child Health, University of Bristol

KENMERKEN TONGRIEM

Hoe ziet de tongpunt eruit?			
	Hartvormig	Lichte inkeping	Rond
Waar is de tongriem vastgehecht op de mondbodem/tandenboog?			
	Bovenkant tandenboog	Halverwege tandenboog en mondbodem	Mondbodem
Hoe tilt de tong op bij wijd open mond?			
	Enkel zijkanten	Komvormig	Volledig
Hoe ver kan de tong uitsteken naar voor?			
	Niet voorbij tandenboog	Ter hoogte van of net voorbij tandenboog	Voorbij onderlip

©Tabby Tongue Assessment Tool, with permission Jenny Ingram, Centre for Academic Child Health, University of Bristol

Werken met
TABBY

START

15 minuten

Opgroeien

Vlaanderen
is kansrijk opgroeien

Leerportaal opgroeien (www.leerportaal.opgroeien.be)

[Tongriem: werken met TABBY](#)

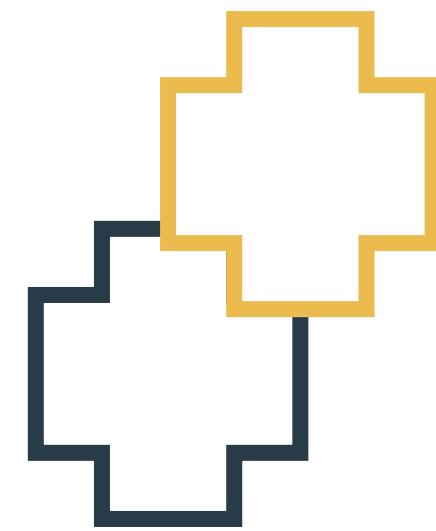
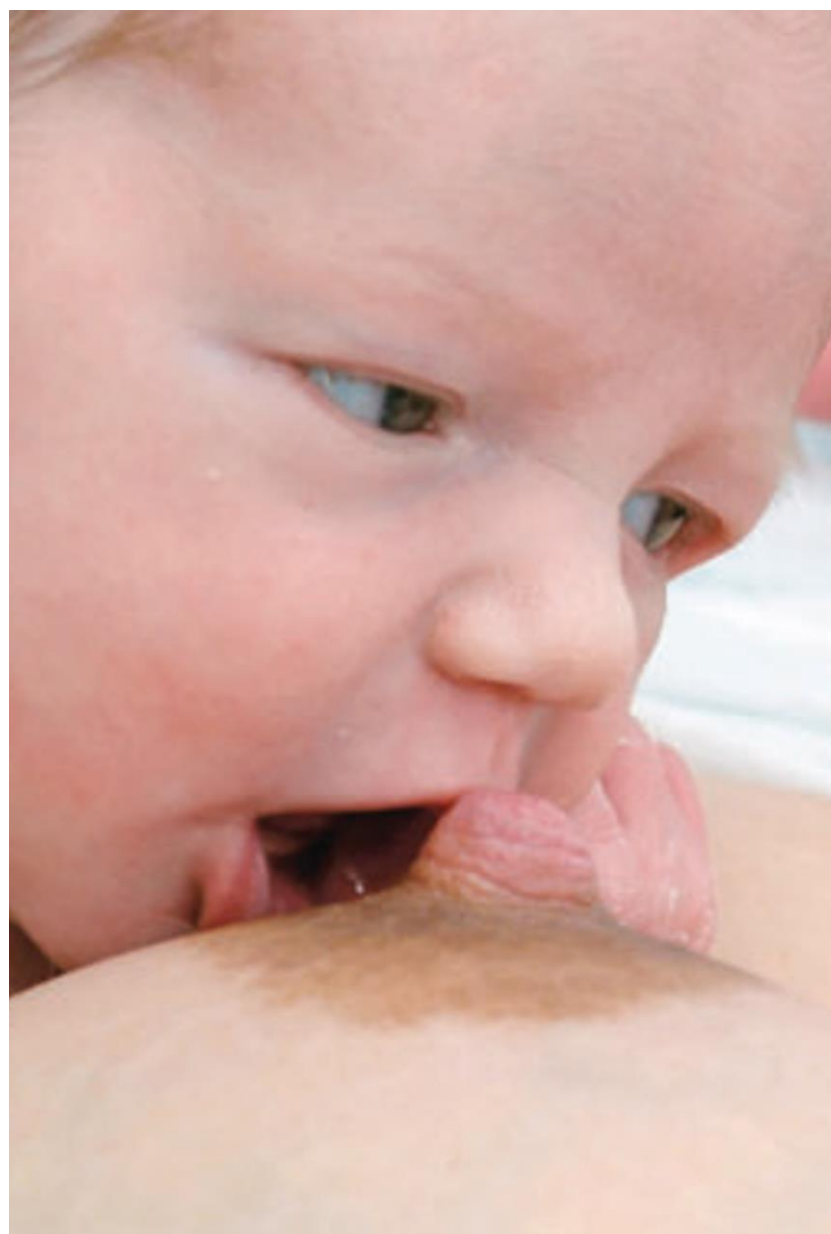

Restrictieve tongriem / Indicatie behandeling

Fleur Camfferman, kinderarts-neonatoloog

Persisterende klachten bij borst-of flesvoeding ondanks deskundige observatie en optimalisatie

Beperkte beweeglijkheid tong vastgesteld bij uitgebreid mondonderzoek

A portrait of a woman with blonde hair, wearing a red jacket, looking slightly to the left. The background is a soft, out-of-focus grey.

NATHALIE

Lactatiekundige

kindje naar een zorgverlener

Restrictieve tongriem / Geen systematische screening

Fleur Camfferman, kinderarts-neonatoloog

- **Visueel strakke tongriem is niet voorspellend** voor **functionele problemen op korte of lange termijn**
- Systematisch screenen louter op basis van het uitzicht van de tongriem leidt mogelijk tot onnodige ingrepen

Bijzondere aandacht:

Tongriem vastgehecht tot tongpunt met hartvormige tongpunt
Nauw op te volgen in de eerste dagen na geboorte

[Information on Tongue-Tied Babies](#)

Restrictieve tongriem / Géén indicatie behandeling

Fleur Camfferman, kinderarts-neonatoloog

✓ **Voorkomen** van **toekomstige problemen** met betrekking tot

- Spraak
- Voeding
- Verstoorde craniofaciale groei

✓ **Bijkomend onderzoek nodig**

Restrictieve tongriem / Frenectomie

Charlotte Van Belle, tandarts

(4)

Als een restrictieve tongriem bevestigd wordt, dan is een frenectomie te overwegen.

- Diagnose door kinderarts, KNO-arts, tandarts of stomatoloog
- Of behandeling nodig is, en zo ja welke, in samenspraak met ouder

Als frenectomie:

- Door incisie of laser? Geen evidentie dat ene techniek superieur is t.o.v. andere.
- Veilig en goed verdragen procedure | Ernstige complicaties zeldzaam
- Niet steeds effectief | Uitblijven verbetering of herval mogelijk
- Aandacht **pijnbestrijding voor, tijdens en na ingreep**

Hoe pijnbestrijding gebeurt, bepaalt de zorgverlener in samenspraak met de ouder.

Multidisciplinaire werkgroep Tongriem

- In overleg met de ouder en **op maat** van het kind
- Doel om te komen tot geslaagde voeding en geruststellende groei

- Aandacht voor pijnbestrijding
 - ❖ Denk hierbij ook aan intens menselijk contact: huid-op-huid contact, strelen, wiegen en borstvoeding geven
- Kind mag onmiddellijk na ingreep terug drinken aan borst of fles.
 - Er kan onmiddellijk verbetering merkbaar zijn
 - Bij een aantal kinderen is meer tijd nodig om te wennen aan verhoogde beweeglijkheid tong.
 - Multidisciplinaire samenwerking is aangewezen.
 - Denk hierbij aan het gericht inzetten van bijvoorbeeld een lactatiekundige, prelogopedist.

Postoperatieve oefeningen (massage/stretching wonde) om heraanhechting te voorkomen?

GEEN CONSENSUS

Risico op orale aversie bij onaangename interventies in en rond het mondgebied

Zorgverlener die ingreep uitvoert, beoordeelt op maat.

Als postoperatieve oefeningen, dan:

- ✓ Aangenaam voor kind houden !!
- ✓ Heldere instructie en begeleiding voor ouder

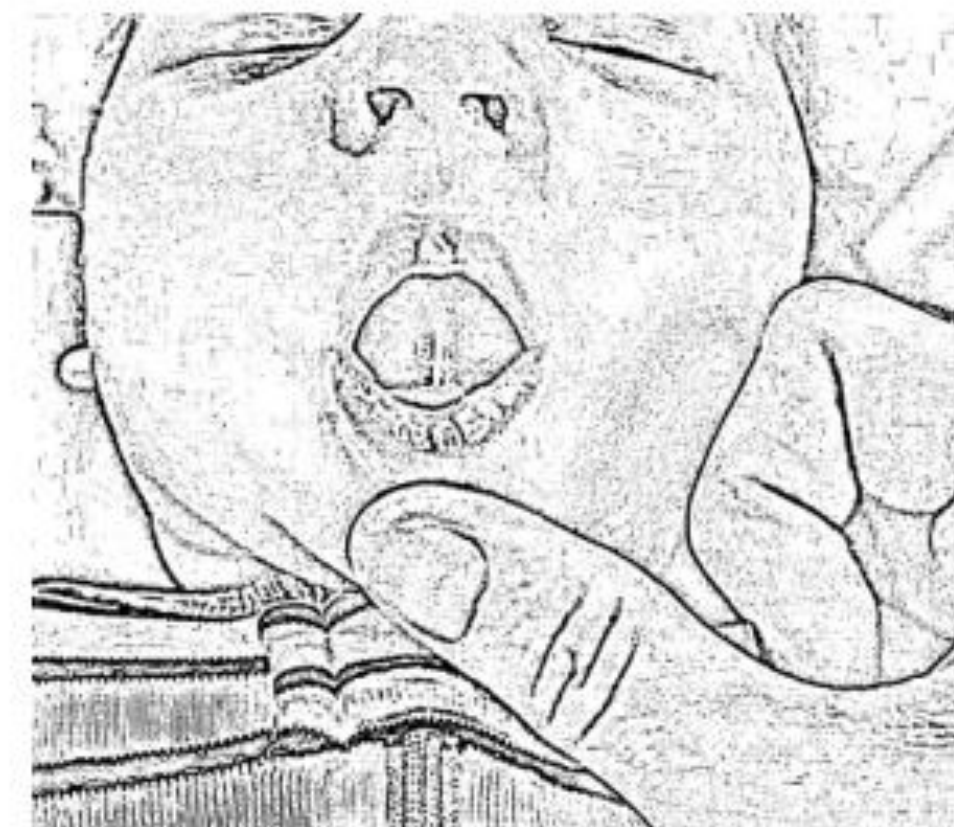
Adviezen zonder consensus

Emilie Claerbout, chiropractor en lactatiekundige IBCLC

Functiebevorderende oefeningen

Emilie Claerbout, chiropractor en lactatiekundige IBCLC

Functiebevorderende oefeningen

Emilie Claerbout, chiropractor en lactatiekundige IBCLC

- ✓ Waarde functiebevorderende oefeningen
 - Wetenschappelijke evidentie beperkt en van lage kwaliteit
 - **Geen consensus binnen werkgroep**

- ✓ **Wél consensus binnen werkgroep**
 - Als oefeningen op **voorzichtige, kindvriendelijke manier** uitgevoerd worden én **als aangenaam ervaren** worden door het kind kunnen ze geen kwaad en bij een aantal kinderen mogelijk verbetering kunnen geven
 - Heldere instructies en begeleiding van ouders noodzakelijk

Bodyworkers

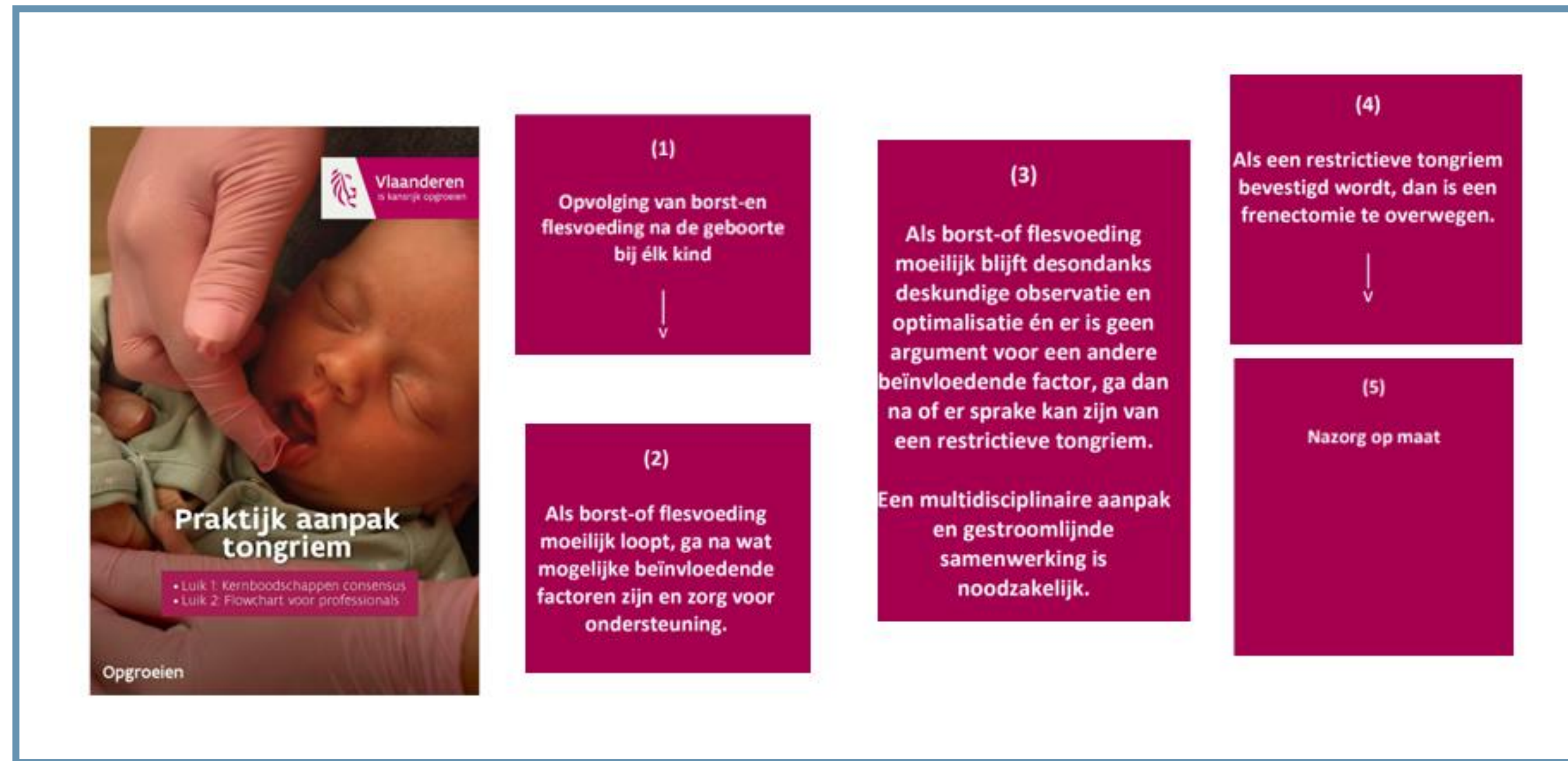
Emilie Claerbout, chiropractor en lactatiekundige IBCLC

- ✓ Werken aan functioneel probleem zoals verstoorde spierwerking, gewrichtsbeweging of zenuwsturing
- ✓ Rol in behandeling restrictieve tongriem?
 - **Geen consensus binnen werkgroep**
- ✓ Praktijkervaring leert dat bij een aantal kinderen verbetering zou optreden
- ✓ Meer onderzoek nodig

Besluit

Christel Geebelen, lactatiekundige IBCLC Opgroeien

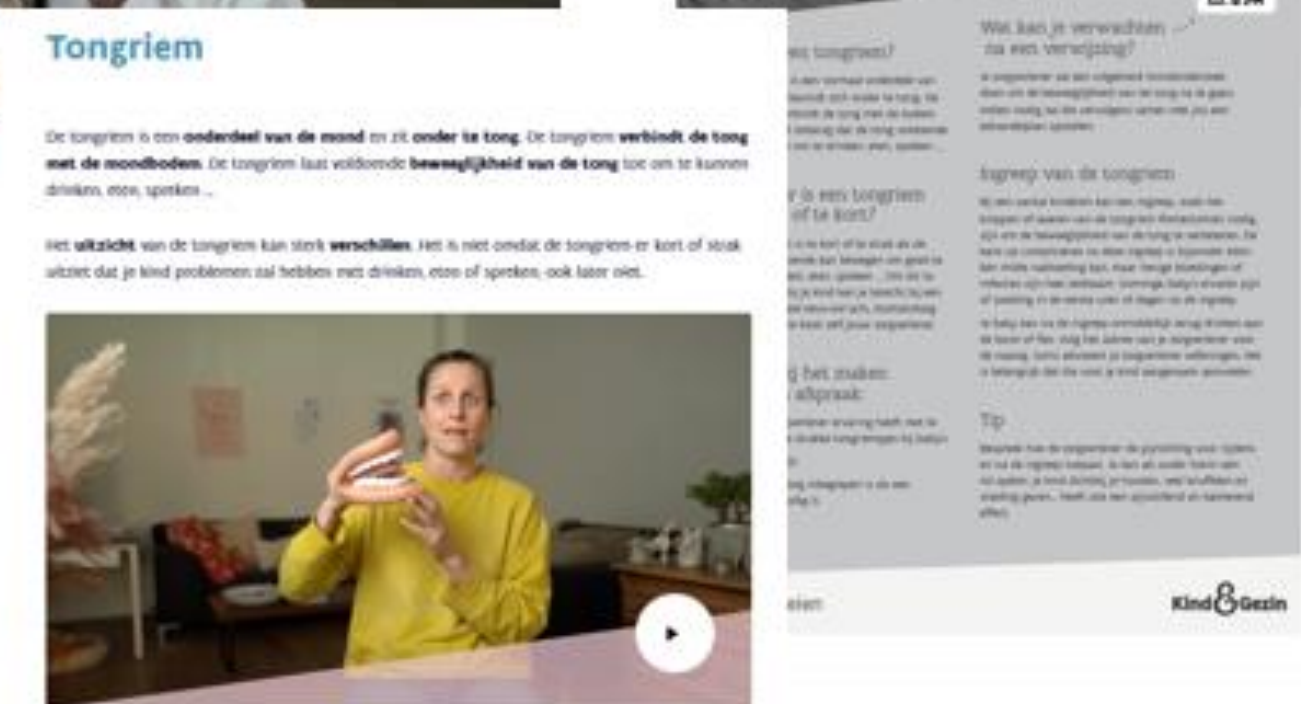

- Observatie en optimalisatie van borst- of flesvoeding zijn sleutel tot “succesvolle” voedingen
- Bij moeilijke borst- of flesvoeding, **denk breder dan enkel ‘tongriem’**.
- **Correcte indicatiestelling** voor frenectomie is cruciaal
- Ga voor een **multidisciplinaire aanpak**

Meer weten?

Christel Geebelen, lactatiekundige IBCLC Opgroeien

- Voor professionals:
 - ✓ [Tongriem Opgroeien](#)
 - Consensustekst
 - Praktijk aanpak tongriem
 - Observatie-en verwijsdocument
 - Infodocument voor ouder na verwijzing
 - Kennisblokje “Werken met TABBY”
- Voor ouders:
 - ✓ [Tongriem Kind en Gezin](#) mét ondersteunende filmpjes

Wanneer is een tongriem te strak of te kort?

Multidisciplinaire werkgroep Tongriem

Vraag en antwoord

Lore Bovijn, coördinator team inhoudelijke expertise Opgroeien

Dankjewel voor je deelname!

Liesbet Vergauwen, adviserend arts Opgroeien

Voor artsen die accreditatie willen?

➔ Laat hier je gegevens achter

Aanwezigheidsattest nodig?

➔ Vraag hier je attest aan

Feedback over deze sessie?

➔ Vul hier een evaluatieformulier in

Nazorgmail volgt spoedig (met bovenstaande linken)

